

We kunnen Nederland radicaal duurzamer en eerlijker maken: vijf voorstellen voor Nederland na Corona

COVID-19 doet de wereld op haar grondvesten schudden. De coronapandemie heeft nu al talloze levens gekost en ontwricht, terwijl hulpverleners keihard werken om zieken te verzorgen en verdere verspreiding te voorkomen. De strijd om de enorme persoonlijke en maatschappelijke verliezen te beperken verdient onze waardering en steun. Tegelijkertijd is het van belang om deze pandemie in een historische context te plaatsen om in de toekomst een herhaling van fouten uit het verleden te vermijden.

Het feit dat COVID-19 inmiddels grote economische consequenties heeft gekregen is mede het gevolg van het dominante economische model van de afgelopen dertig jaar. Dit neoliberale model vereist een steeds maar groeiende circulatie van goederen en mensen, ongeacht de talloze ecologische problemen en de toenemende ongelijkheid die dit veroorzaakt. Gedurende de afgelopen weken zijn de zwaktes van deze groeimachine pijnlijk blootgelegd. Zo zijn we onder meer getuige van grote bedrijven die de hand ophouden op het moment dat de vraag naar hun goederen en diensten ook maar even wegvalt, preciaire banen die verloren gaan en een toenemende druk op gezondheidssystemen die sowieso al onder grote druk stonden. Opmerkelijk genoeg bestempelt de overheid nu juist die beroepsgroepen als ‘cruciaal’ die nog niet zo lang geleden moesten strijden voor erkenning en een beter salaris: de medische zorg, de ouderenzorg, het openbaar vervoer en het onderwijs.

Een andere zwakte van het huidige systeem is de verbinding tussen het huidige economische ontwikkelingsmodel, het verlies van belangrijke functies van ecosystemen en biodiversiteit en de mogelijkheden voor ziektes zoals COVID-19 om zich snel te verspreiden. De dramatische gevolgen hiervan zouden drastisch kunnen verergeren als we niet overstappen op een ander vorm van ontwikkeling, voorbij ‘business-as-usual’. De Wereldgezondheidsorganisatie schat dat er jaarlijks [4,2 miljoen mensen sterven aan luchtvervuiling](#), en dat de gevolgen van klimaatverandering tussen 2030 en 2050 naar verwachting een [extra 250.000 doden per jaar zullen veroorzaken](#). Experts waarschuwen er voor dat in geval van verdere aantasting van ecosystemen er een verhoogde kans is op nieuwe en krachtigere virusuitbraken.

Dit alles vraagt om doortastende maatregelen en het zo snel mogelijk in gang zetten van een post-COVID-19-tijdperk. Hoewel de huidige crisis ook enkele positieve consequenties heeft gehad – zoals de toename van collectieve actie en solidariteit, verminderde vervuiling en broeikasgasemissies – zullen deze veranderingen tijdelijk en marginaal blijken wanneer een bredere politieke en economische omslag niet wordt gerealiseerd. Het is daarom van belang om ons te verdiepen in de vraag hoe de huidige situatie omgezet kan worden in meer duurzame, eerlijke, gezonde, en veerkrachtige vormen van samenleven en ontwikkeling.

Dit beknopte manifest, ondertekend door 170 in Nederland werkende academici die zich bezig houden met internationale ontwikkelingsvraagstukken, presenteert, op basis van bestaand onderzoek en kennis, een vijftal voorstellen voor Nederland na Corona:

- 1) Vervanging van het huidige ontwikkelingsmodel gericht op generieke groei van het BNP, door een model dat onderscheid maakt tussen sectoren die mogen groeien en investeringen nodig hebben (de zogenoemde cruciale publieke sectoren, schone energie, onderwijs en zorg) en sectoren die radicaal moeten krimpen, gegeven hun fundamentele gebrek aan duurzaamheid of hun rol in het aanjagen van overmatige consumptie (zoals bijvoorbeeld de olie-, gas-, mijnbouw-, en reclamesectoren).

- 2) Ontwikkeling van een economisch beleid gericht op herverdeling, dat voorziet in een universeel basisinkomen, ingebed in solide sociaal beleid; een forse progressieve belasting op inkomen, winst en vermogen; kortere werkweken en het delen van banen; en erkenning van de intrinsieke waarde van zorgverlening en essentiële publieke diensten zoals onderwijs en gezondheidszorg.
- 3) Overgang naar een circulaire landbouw, gebaseerd op het behoud van biodiversiteit, duurzame, veelal lokale voedselproductie, vermindering van vleesproductie en werkgelegenheid met eerlijke arbeidsvoorwaarden.
- 4) Vermindering van consumptie en reizen, met een radicale afname van luxueuze en verspillende vormen, richting noodzakelijke, duurzame en betekenisvolle vormen van consumptie en reizen.
- 5) Kwijtschelding van schulden, voornamelijk aan werknemers, zzp-ers en ondernemers in het MKB, maar ook aan ontwikkelingslanden (uit te voeren door zowel de rijkere landen als de internationale organisaties zoals IMF en Wereldbank).

Als wetenschappers en betrokken burgers zijn wij overtuigd dat deze stappen zullen bijdragen aan meer duurzame en gelijkwaardige samenlevingen; samenlevingen die beter bestand zijn tegen de schokken en eventuele pandemieën die ons nog staan te wachten. Wat ons betreft is de vraag niet langer óf we deze stappen moeten zetten maar h^oe we dat gaan doen.

We kunnen er niet om heen dat deze crisis sommige mensen harder raakt dan anderen. Maar we kunnen de zwaarst getroffen groepen recht doen door beleidshervormingen in te zetten die zorgen dat toekomstige crises deze groepen – en ons allemaal – minder hard zullen treffen en tot minder angst zullen leiden, of mogelijk zelfs een volgende crisis kunnen voorkomen. We roepen politici, beleidsmakers en onze medeburgers met klem op om te helpen deze transitie te verwezenlijken.

Getekend:

1. Murat Arsel, Erasmus Universiteit Rotterdam
2. Ellen Bal, Vrije Universiteit Amsterdam
3. Bosman Batubara, IHE, Delft Universiteit en Universiteit van Amsterdam
4. Maarten Bavinck, Universiteit van Amsterdam
5. Pascal Beckers, Radboud Universiteit
6. Kees Biekart, Erasmus Universiteit Rotterdam
7. Arpita Bisht, Erasmus Universiteit Rotterdam
8. Cebuan Bliss, Radboud Universiteit
9. Rutgerd Boelens, Wageningen Universiteit
10. Simone de Boer, Leiden Universiteit
11. Jun Borrás, Erasmus Universiteit Rotterdam
12. Suzanne Brandon, Wageningen Universiteit
13. Arjen Buijs, Wageningen Universiteit
14. Bram Büscher, Wageningen Universiteit
15. Amrita Chhachhi, Erasmus Universiteit Rotterdam
16. Kristen Cheney, Erasmus Universiteit Rotterdam
17. Robert Coates, Wageningen Universiteit
18. Dimitris Dalakoglou, Vrije Universiteit Amsterdam
19. Jampel Dell'Angelo, Vrije Universiteit Amsterdam
20. Josephine Chambers, Wageningen Universiteit
21. Freek Colombijn, Vrije Universiteit Amsterdam
22. Tine Davids, Radboud Universiteit

23. Sierra Deutsch, Wageningen Universiteit
24. Madi Ditmars, Afrika Studiecentrum Leiden
25. Guus Dix, Leiden Universiteit
26. Martijn Duineveld, Wageningen Universiteit
27. Henk Eggens, Royal Tropical Institute
28. Thomas Eimer, Radboud Universiteit
29. Flávio Eiró, Radboud Universiteit
30. Willem Elbers, Radboud Universiteit
31. Jaap Evers, IHE Delft Universiteit
32. Giuseppe Feola, Utrecht Universiteit
33. Milja Fenger, Erasmus Universiteit Rotterdam
34. Andrew Fischer, Erasmus Universiteit Rotterdam
35. Robert Fletcher, Wageningen Universiteit
36. Judith Floor, Open Universiteit en Wageningen Universiteit
37. Des Gasper, Erasmus Universiteit Rotterdam
38. Lennie Geerlings, Leiden Universiteit
39. Julien-François Gerber, Erasmus Universiteit Rotterdam
40. Jan Bart Gewalt, African Studies Centre Leiden
41. Sterre Gilsing, Utrecht Universiteit
42. Cristina Grasseni, Leiden Universiteit
43. Erella Grassiani, Universiteit van Amsterdam
44. Joyeeta Gupta, Universiteit van Amsterdam
45. Wendy Harcourt, Erasmus Universiteit Rotterdam
46. Janne Heederik, Radboud Universiteit
47. Henk van den Heuvel, Vrije Universiteit Amsterdam
48. Silke Heumann, Erasmus Universiteit Rotterdam
49. Thea Hilhorst, Erasmus Universiteit Rotterdam
50. Helen Hintjens, Erasmus Universiteit Rotterdam
51. Geoffrey Hobbis, Groningen Universiteit
52. Stephanie Hobbis, Wageningen Universiteit
53. Barbara Hogenboom, Universiteit van Amsterdam
54. Michaela Hordijk, Universiteit van Amsterdam
55. Sabine van der Horst, Utrecht Universiteit
56. Henk van Houtum, Radboud Universiteit
57. Edward Huijbens, Wageningen Universiteit
58. Kees Jansen, Wageningen Universiteit
59. Freek Janssens, Leiden Universiteit
60. Rosalba Icaza, Erasmus Universiteit Rotterdam
61. Verina Ingram, Wageningen Economic Research en Wageningen Universiteit
62. Rivke Jaffe, Universiteit van Amsterdam
63. Shyamika Jayasundara-Smiths, Erasmus Universiteit Rotterdam
64. Joop de Jong, Amsterdam UMC
65. Rik Jongenelen, African Studies Centre, Leiden
66. Joost Jongerden, Wageningen Universiteit
67. Emanuel de Kadt, Utrecht Universiteit
68. Coco Kanters, Leiden Universiteit.
69. Agnieszka Kazimierczuk, African Studies Centre Leiden
70. Jeltsje Kemerink-Seyoum, IHE Delft Universiteit
71. Thomas Kiggell, Wageningen Universiteit
72. Mathias Koepke, Utrecht Universiteit

73. Michiel Köhne, Wageningen Universiteit
74. Anouk de Koning, Leiden Universiteit
75. Kees Koonings, Utrecht Universiteit en Universiteit van Amsterdam
76. Stasja Koot, Wageningen Universiteit
77. Michelle Kooy, IHE Delft Universiteit
78. Martijn Koster, Radboud Universiteit
79. Rachel Kuran, Erasmus Universiteit Rotterdam
80. Arnoud Lagendijk, Radboud Universiteit
81. Corinne Lamain, Erasmus Universiteit
82. Irene Leonardelli, IHE Delft Universiteit
83. Maggi Leung, Utrecht Universiteit
84. Yves van Leynseele, Universiteit van Amsterdam
85. Janwillem Liebrand, Utrecht Universiteit
86. Trista Chich-Chen Lin, Wageningen Universiteit
87. Andrew Littlejohn, Leiden Universiteit
88. Mieke Lopes-Cardozo, Universiteit van Amsterdam
89. Erik de Maaker, Leiden Universiteit
90. Žiga Malek, Vrije Universiteit Amsterdam
91. Ellen Mangnus, Wageningen Universiteit
92. Hans Marks, Radboud Universiteit
93. Jemma Middleton, Leiden Universiteit
94. Irene Moretti, Leiden Universiteit.
95. Esther Miedema, Universiteit van Amsterdam
96. Toon van Meijl, Radboud Universiteit
97. Miriam Meissner, Maastricht Universiteit
98. Adam Moore, Radboud Universiteit
99. Tsegaye Moreda, Erasmus Universiteit Rotterdam
100. Oona Morrow, Wageningen Universiteit
101. Farhad Mukhtarov, Erasmus Universiteit
102. Nikki Mulder, Leiden Universiteit
103. Mansoob Murshed, Erasmus Universiteit Rotterdam
104. Paul Mutsaers, Radboud Universiteit
105. Femke van Noorloos, Utrecht Universiteit
106. Martijn Oosterbaan, Utrecht Universiteit
107. Meghann Ormond, Wageningen Universiteit
108. Annet Pauwelussen, Wageningen Universiteit
109. Peter Pels, Leiden Universiteit
110. Lee Pegler, Erasmus Universiteit Rotterdam
111. Lorenzo Pellegrini, Erasmus Universiteit Rotterdam
112. Yvon van der Pijl, Universiteit Utrecht
113. Liedeke Plate, Radboud Universiteit
114. Fernande Pool, Erasmus Universiteit Rotterdam
115. Metje Postma, Leiden Universiteit
116. Nicky Pouw, Universiteit van Amsterdam
117. Crelis Rammelt, Universiteit van Amsterdam
118. Elisabet Rasch, Wageningen Universiteit
119. Marina de Regt, Vrije Universiteit Amsterdam
120. Ria Reis, Leiden Universiteit Medical Center
121. Andro Rilović, Erasmus Universiteit Rotterdam
122. Tobias Rinke de Wit (Universiteit van Amsterdam)

123. Claudia Rodríguez Orrego, Erasmus Universiteit Rotterdam
124. Eva van Roekel, Vrije Universiteit Amsterdam
125. Mirjam Ros-Tonen, Universiteit van Amsterdam
126. Martin Ruivenkamp, Wageningen Universiteit
127. Ary A. Samsura, Planologie, Radboud Universiteit
128. Annemarie Samuels, Leiden Universiteit
129. Ton Salman, Vrije Universiteit Amsterdam
130. Younes Saramifar, Vrije Universiteit Amsterdam
131. Federico Savini, Universiteit van Amsterdam
132. Joeri Scholtens, Universiteit van Amsterdam
133. Mindi Schneider, Wageningen Universiteit
134. Lau Schulpen, Radboud Universiteit
135. Peter Schumacher, Utrecht Universiteit
136. Amod Shah, Erasmus Universiteit Rotterdam
137. Murtah Shannon, Utrecht Universiteit
138. Karin Astrid Siegmann, Erasmus Universiteit Rotterdam
139. Sven da Silva, Radboud Universiteit
140. Giulia Sinatti, Vrije Universiteit Amsterdam
141. Lothar Smit, Radboud Universiteit
142. Marja Spierenburg, Leiden Universiteit
143. Rachel Spronk, Universiteit van Amsterdam
144. Antonia Stanojevic, Radboud Universiteit
145. Nora Stel, Radboud Universiteit
146. Marjo de Theije, Vrije Universiteit Amsterdam
147. Louis Thiemann, Erasmus Universiteit Rotterdam
148. Lisa Trogisch, Wageningen Universiteit
149. Wendelien Tuyp, Vrije Universiteit Amsterdam
150. Esther Veen, Wageningen Universiteit
151. Lieke van der Veer, Radboud Universiteit
152. Courtney Vegelin, Universiteit van Amsterdam
153. Hemalatha Venkataraman, Radboud Universiteit
154. Willemijn Verkoren, Radboud Universiteit
155. Gerard Verschoor, Wageningen Universiteit
156. Hebe Verrest, Universiteit van Amsterdam
157. Bas Verschuuren, Wageningen Universiteit
158. Mark Vicol, Wageningen Universiteit
159. Oanne Visser, Erasmus Universiteit Rotterdam
160. Anick Vollebergh, Radboud Universiteit
161. Roanne van Voorst, Erasmus Universiteit Rotterdam
162. Pieter de Vries, Wageningen Universiteit
163. Vincent Walstra, Leiden Universiteit.
164. Maaïke Westra, African Studies Centre Leiden
165. Mark Westmoreland, Leiden Universiteit
166. Niekkie Wiegink, Utrecht Universiteit
167. Saskia Wieringa, Universiteit van Amsterdam
168. Angela Wigger, Radboud Universiteit
169. Han Wiskerke, Wageningen Universiteit
170. Margreet Zwarteveen, Universiteit van Amsterdam